

Cilji ter inštrumenti politike o gozdovih in varstvo narave

Cilji in inštrumenti v svetu in Evropi

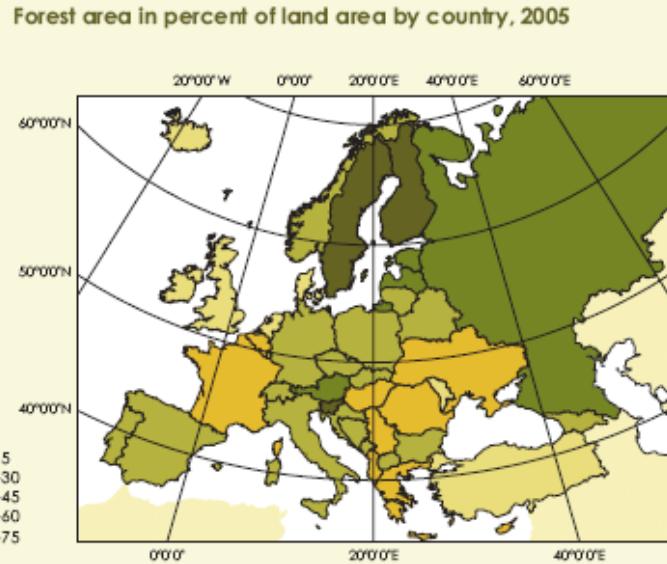
Pravna urejenost v EU in Sloveniji

Cilji in inštrumenti ter izzivi za prihodnost v Sloveniji

Funkcije gozdov

Svet (FAO, 2006): pričakovanja držav glede primarnosti funkcij:

- proizvodne 34%
- varovalne 9 %
- varstvo narave 11%
- družbene storitve 4%
- večnamenski gozd 34%
- neznano 8%

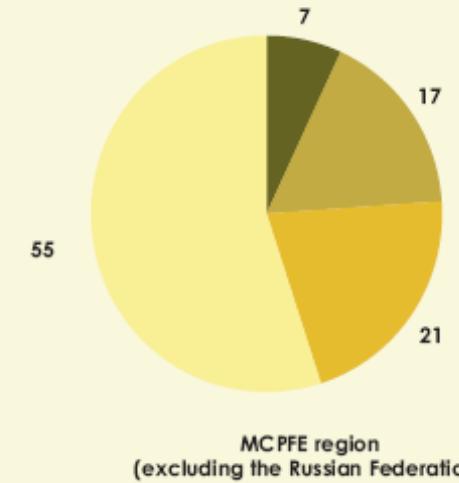
Countries with large net changes in forest area 2000–2005

Share of protected area (%) by MCPFE classes 1.1–1.3 and 2 of total forest and other wooded land area protected in the MCPFE region, 2005

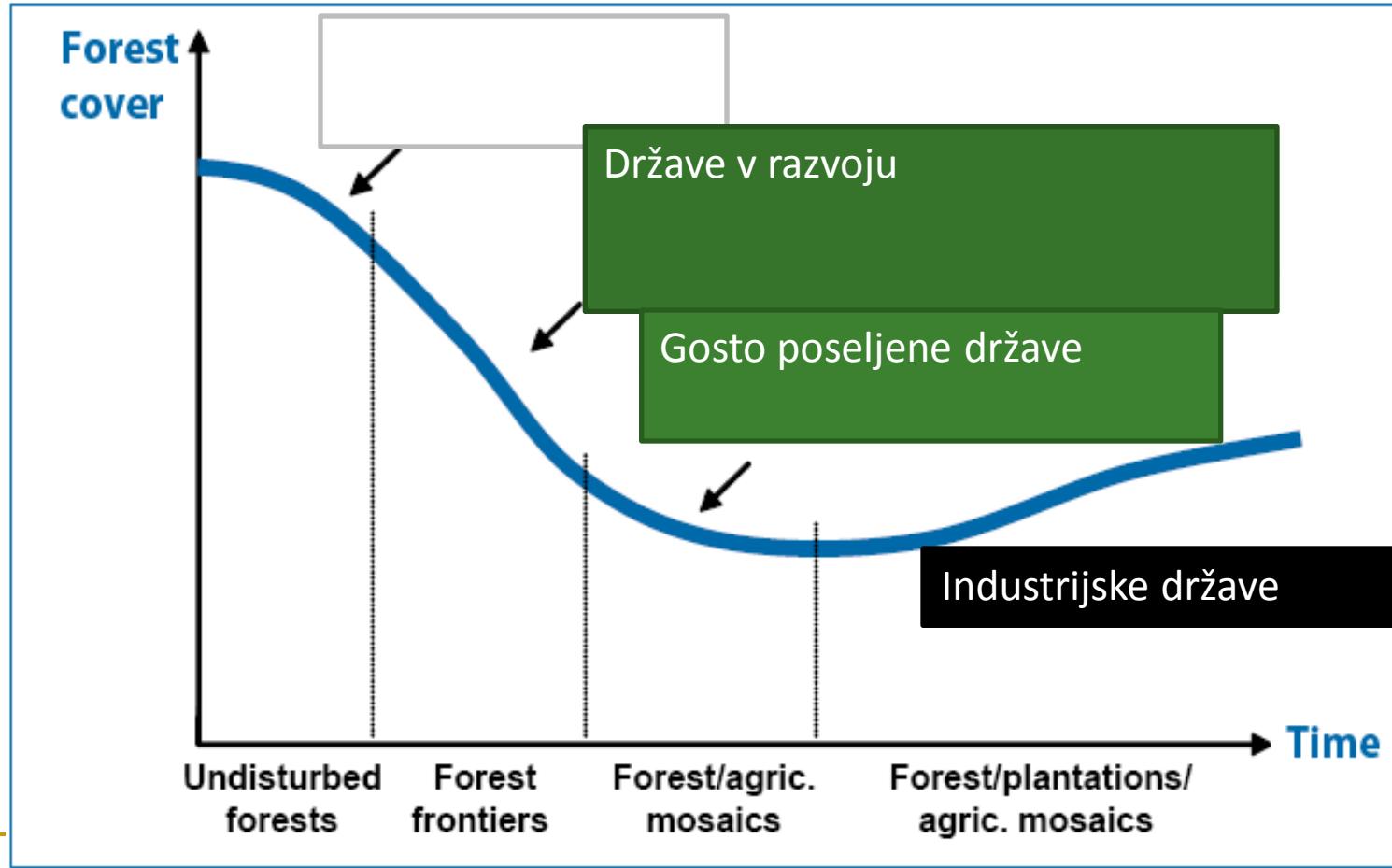
Delež gozdov se povečuje

- MCPFE Class 1.1 = no intervention
- MCPFE Class 1.2 = minimum intervention
- MCPFE Class 1.3 = active management
- MCPFE Class 2 = landscape protection

Gibanje gozdnatosti skozi čas

Vir: Kanninen et al. 2008

Mednarodni pravni red in zaveze s področja gozdov in okolja

Pravno zavezajoči instrumenti – mednarodne pogodbe	Pravno nezavezajoči instrumenti
Globalna raven Konvencija o biotski pestrosti - NGP Okvirna konvencija o spremembah podnebja - NGP Konvencija o trgovini z ogroženimi vrstami - CITES	UNFF – TGG/NLBI - NGP FAO strategije - NGP UNEP
Vseevropska raven Bernska konvencija Alpska konvencija – Protokol o gorskem gozdu Konvencija o prekomejnem daljnosežnem onesnaževanju zraka Vseevropska konvencija??? - NGP	Resolucije MCPFE - NGP UNECE dokumenti PEBLDS – Vseevropska strategija o biotski in krajinski pestrosti
Evropska unija Uredba o ilegalni sečnji Direktiva o pticah, Direktiva o habitatih Uredba Sveta o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja	Gozdarska strategija EU - NGP Akcijski načrt EU za gozdove EU - NGP

Sinergije med cilji na globalni ravni

Globalni cilji o gozdovih	UNFF - NLBI	UNFCCC	CBD	UNCCD
1. Preprečiti krčenje in degradacijo gozdov	+	+	+	+
2. Izboljšati gozdne dobrine				
• Gospodarske	+	(+)	(+)	
• Družbene	+		(+)	
• Okoljske	+	+	+	+
3. Povečati površino:				
• Varovanih gozdov	+	(+)	+	+
• Drugih trajnostno gospodarjenih gozdov	+	(+)	+	
◦ Delež gozdnih proizvodov iz trajnostno gospodarjenih gozdov	+	(+)	(+)	
4. Povečati ODA in mobilizirati nove finančne vire	+	+	+	+

Kategorije varovanja po IUCN

Ia. Strogi naravni rezervat

območje, zavarovano predvsem za znanstveno raziskovanje

Ib. Območje divjine

območje, zavarovano predvsem za ohranjanje naravnega stanja

II. Narodni park

območje zavarovano predvsem za ohranjanje ekosistemov in za rekreacijo

III. Naravni spomenik

območje, zavarovano predvsem za ohranjanje izjemnih naravnih pojavov (oblik)

IV. Zavarovani habitat rastlinskih in živalskih vrst

območja, ki jih ohranjamo z določeno rabo za ohranjanje določenih ogroženih rastlinskih/živalskih vrst oz. habitatnih tipov

V. Zavarovana krajina

območje, zavarovano za ohranjanje krajine (kopne in morske) in za rekreacijo

VI. Zavarovana območja naravnih virov

zavarovana območja, v katerih je z upravljanjem zagotovljena trajnostna raba naravnih virov

EU Gozdni akcijski načrt (na podlagi Gozdarske strategije EU)

- Vizija – gozdovi za družbo: dolgoročno multifunkcionalno gozdarstvo
- Glavni cilji:
 1. Izboljšati dolgoročno konkurenčnost;
 2. Izboljšati okolje:
 - a. biodiverziteto,
 - b. vezavo ogljika,
 - c. integriteto, zdravje (odpornost) in prožnost gozdnih ekosistemov
 3. Prispevati h kakovosti življenja;
 4. Izboljšati koordinacijo in komunikacijo

PRP za gozdarstvo usklajen s temi cilji

Temeljni cilji in značilnosti politike EU na področju varstva narave

- prispevati k varstvu biotske pestrosti na celotnem območju EU z **zagotavljanjem ohranitve ugodnega stanja** izbranih habitatov in vrst
- **varovati ogrožene** endemične, redke, ranljive in prizadete vrste prostoživeče flore in favne znotraj posamezne države članice in v Evropi kot celoti
- **varovati habitate, ki so pomembni za Skupnost** in so v nevarnosti, da izginejo v ožjem ali širšem območju ali pa predstavljajo izjemne primere biogeografskih regij Evrope
- prispevati k ohranjanju določenih redkih ali ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v državah zunaj Evrope z **omejevanjem trgovine z vrstami**

Prvi odstavek 6. člena FFH

“Na območjih SAC morajo države članice zagotoviti potrebne *ohranitvene ukrepe*, ki vključujejo:

- po potrebi ustrezne načrte upravljanja, zasnovane posebej za posamezna območja SAC ali pa vgrajene v druge razvojne načrte
- primerne statutarne, upravne ali pogodbene ukrepe, ki morajo biti v skladu z *ekološkimi zahtevami* naravnih habitatnih tipov in vrst iz prilog I in II.”

Potrebni ohranitveni ukrepi so tisti, s katerimi se dolgoročno dosega ”ugodno stanje ohranjenosti”. Pri tem se upoštevajo gospodarske, družbene in kulturne zahteve ter regionalne in lokalne značilnosti.

(2. člen FFH)

Ugodno stanje ohranjenosti

Za naravni habitat (npr. gozd) je to stanje doseženo, kadar:

- (a) je *območje* habitatnega tipa in *površina*, ki jo pokriva, stabilna ali pa se povečuje;
- (b) obstajajo specifična *struktura in funkcije*, ki so nujne za njeno dolgoročno (trajno) vzdrževanje, in je verjetno, da bodo obstajale tudi v predvidljivi prihodnosti;
- (c) je stanje ohranitve *tipičnih vrst* habitata ugodno.

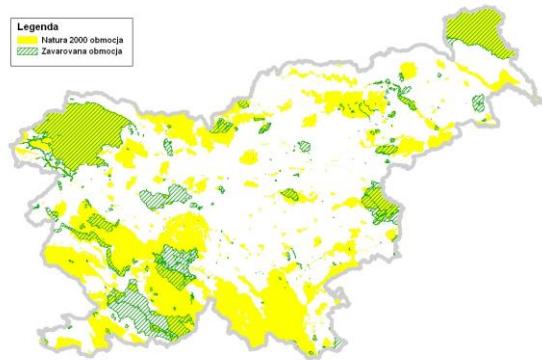
Za vrste je to stanje doseženo, kadar:

- (a) kažejo podatki o *populacijski dinamiki* vrste, da se vrsta dolgoročno ohranja kot trdoživa komponenta njenega naravnega habitata;
- (b) se naravni *areal vrste ne zmanjšuje* in ni verjetno, da se bo zmanjšalo v predvidljivi prihodnosti;
- (c) obstaja in bo verjetno obstajal še naprej dovolj velik *habitat* za dolgoročno vzdrževanje njenih populacij.

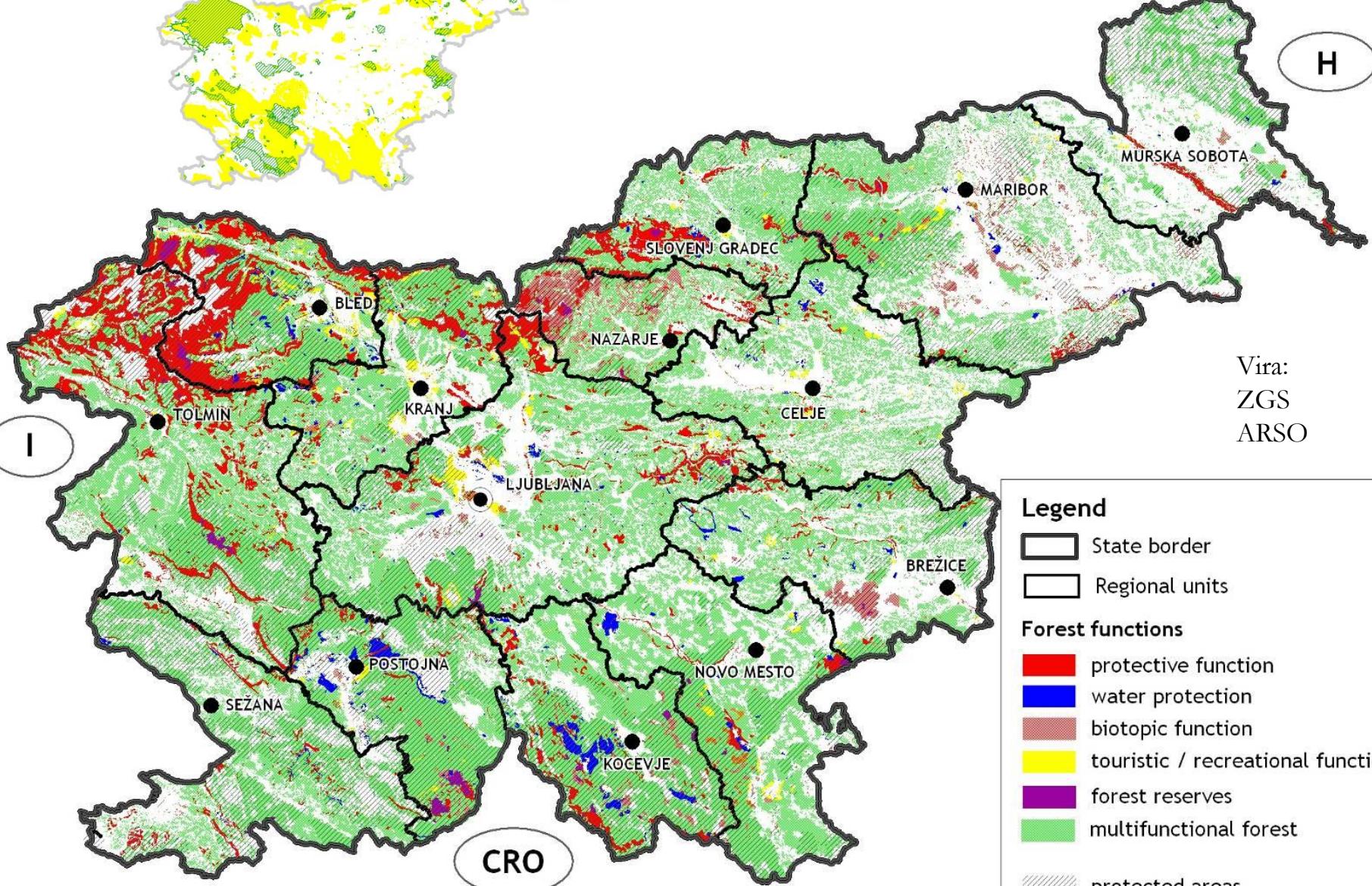
Po poročilu Evropske Komisije je v ugodnem stanju samo 21% gozdov v Natura 2000 območjih?!

Legenda

Natura 2000 območja
Zavarovana območja

H

Legend

State border

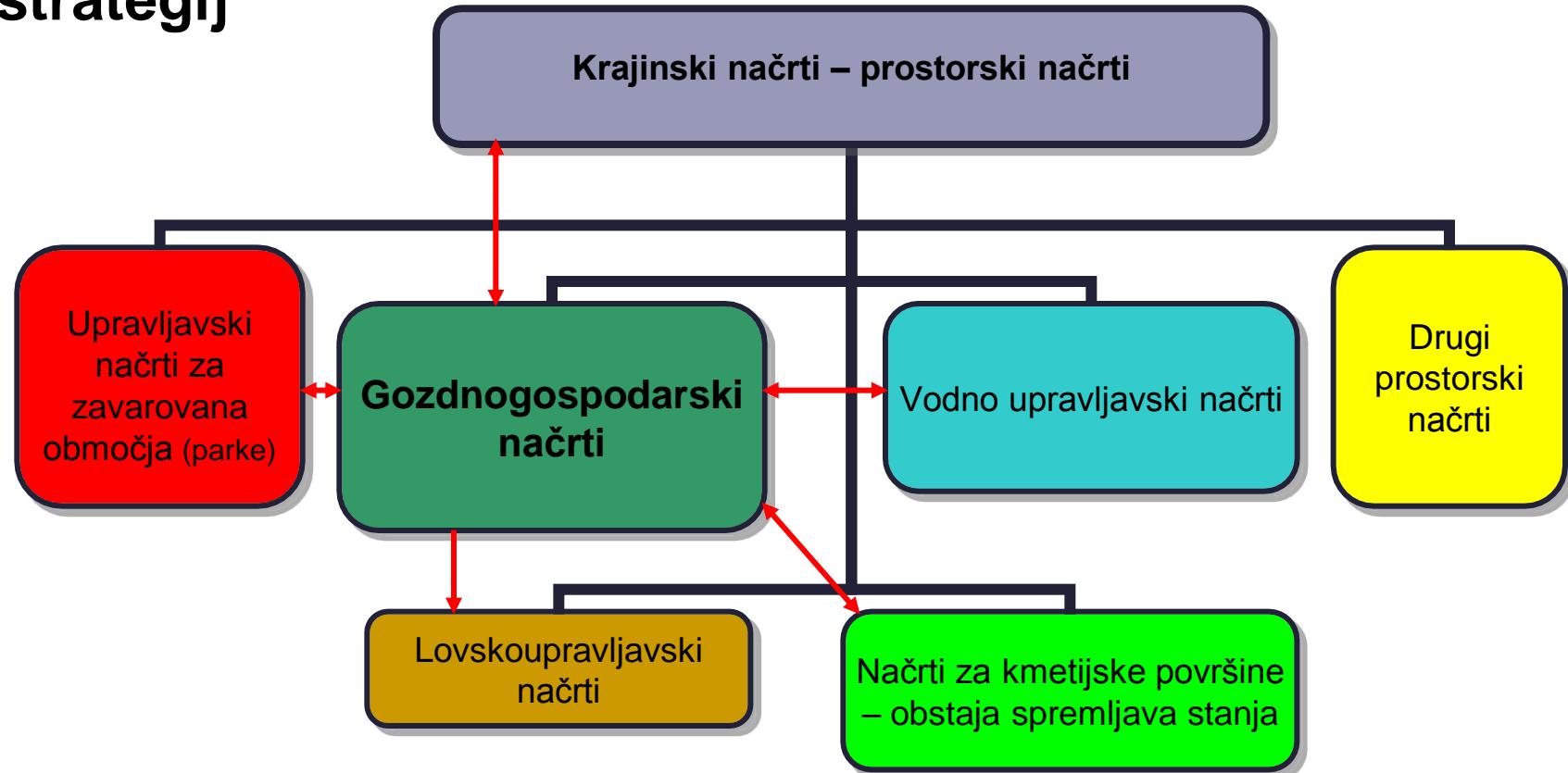
Regional units

Forest functions

- protective function
 - water protection
 - biotopic function
 - touristic / recreational function
 - forest reserves
 - multifunctional forest
- protected areas

Sektorski načrti upravljanja (varstva in razvoja) – medsektorsko usklajevanje

Uuskajevanje tudi na ravni nacionalnih programov in strategij

Temelji zakona o ohranjanju narave

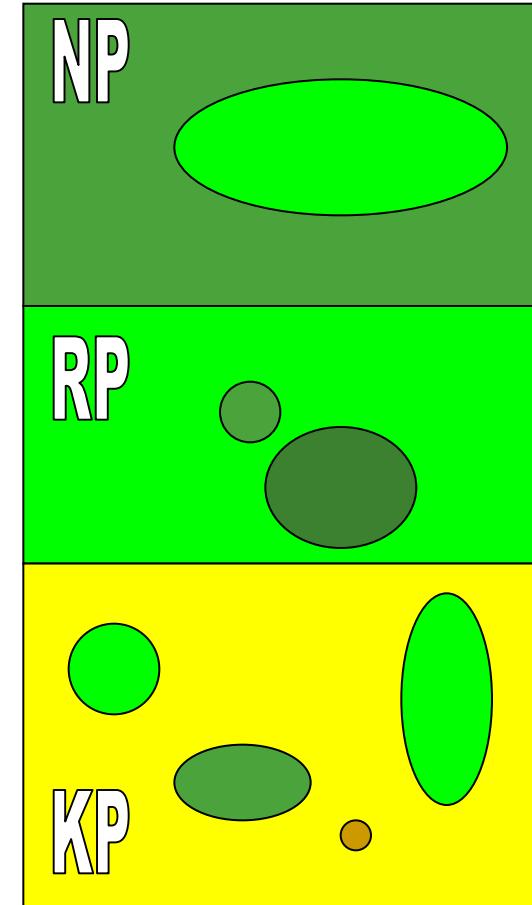

Zavarovana območja

ZON

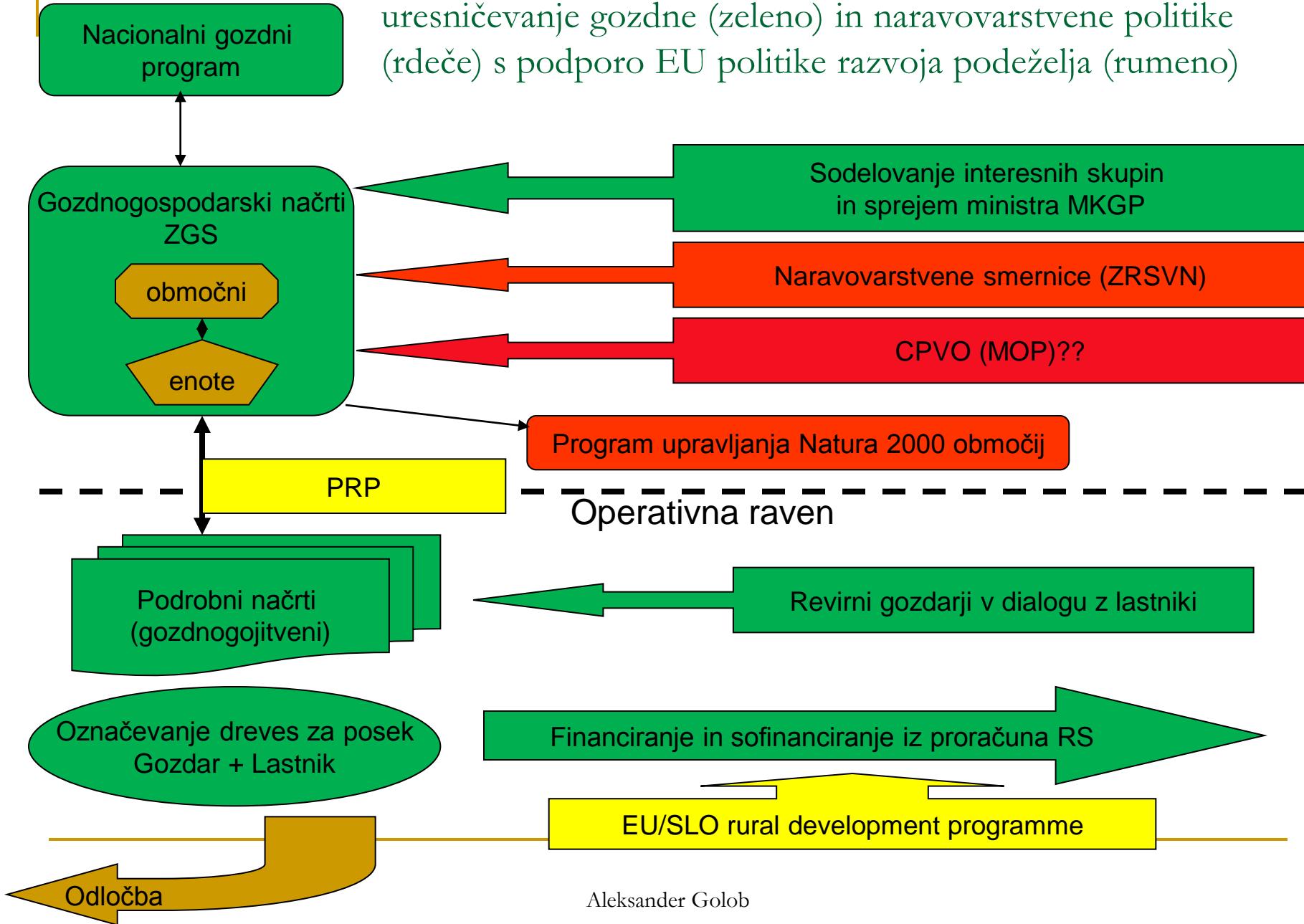
11% SLO

- Ožja zavarovana območja
 - Naravni spomenik
 - Strogi naravni rezervat
 - Naravni rezervat
- Širša zavarovana območja
 - Narodni park
 - Regijski park
 - Krajinski park

Kulturna dediščina ni omenjena.

Načrti za gospodarjenje z gozdovi kot instrumenti za uresničevanje gozdne (zeleno) in naravovarstvene politike (rdeče) s podporo EU politike razvoja podeželja (rumeno)

Habitati tipi in habitatni vrst	Kazalci ohranjenosti – parametri načrtovanja									
	P. ha	DV		Razmerja faz		Stare faze	HabD	OdD	Grmi, zeli	H
		S.	P.	MP	VP					
4070*	***	***								
9180*, 9410	***	***	**	**		*	**	**	*	
91D0*, 91E0*	***	**	**	**		*	**	**	*	***
91R0 9530*	***	***	*	*		*	*	*	*	
9110, 91K0	**	***	**	**			**	**	*	
91L0	**	***	***		**		**	**	*	(***)
Akmp	***	(**)	*				*	*	**	*
Akx	**	**	*	***		***	***	***		
Aod	**	***	*	**		**	**	***		*
Ahd	**	***	*	*		**	***	**		**
Agr	**	**	*	***		*		*	***	**
B	(***)	**	*		***				(**)	**
Bhd	(***)	**	*		**		***		(**)	(***)
Bzl	(***)	(**)			***	(**)		(**)	***	(***)
Brb	(***)	(***)	*		***				(***)	(**)
Bmkr	(***)	*			***			(**)	*	***
										(***)

Primer iz priročnika Natura 2000 vrst v gozdu

48

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE

Netopirji

Miniopterus schreibersi - dolgokrili netopir (1310)

Slika: P. Heideman
http://www.fieldmuseum.org/Philippine_Mammals/Miniopterus_schreibersi.htm

HABITAT

- Je jamska vrsta, ki pri nas živi do nadmorske višine 1000 m.²⁴
- Sezonske selitve med zimskimi in poletnimi zatočišči lahko presegajo razdalje 100 km.²⁴
- Poletna zatočišča so zlasti jame in stavbe v prehransko bogatem okolju.²⁴
- Za kotitev oblikujejo porodniške kolonije in pri tem zbirajo prebivališča s temperaturo nad 20°C (po nekaterih virih lahko tudi 16,5°C).²⁴
- Zimska zatočišča so jame s temperaturo 4–15°C.²⁴
- Prehranjevalni habitat so gozdni rob in jase.²⁴
- Prehranjujejo se zlasti z nočnimi metulji, v manjši meri pa z mrežokrilci in hrošči.²⁴

RAZŠIRJENOST

- V Sloveniji so najdišča dokaj razpršena. Pomembna zatočišča so Škocjanske jame, Predjama, Planinska jama, Huda luknja pri Gornjem Doliču, Belojača in Grad na Goričkem. V alpski fitogeografski regiji sta edini dve najdišči s samega južnega obrobja.
- Višinski razpon najdišč je približno 100-700 m.²⁴

OGROŽENOST

- Vrsta je skrajno ranljiva zaradi ozkih habitatnih zahtev in ker se na zelo omejenem prostoru zgnete pomemben del (če ne celota) lokalne oziroma regionalne populacije.²⁴
- Ogrožajo ga zlasti še:
 - zasajanje monokultur in s tem zmanjševanje raznolikosti in pogostosti žuželk v gozdu;²⁵
 - pesticidi, ki zmanjšujejo število žuželk ali se kopičijo v telesih netopirjev;²⁴
 - fragmentacija krajine;²⁴
 - vznemirjanje (zbujanje ob zimskem spanju lahko povzroči prekomerno porabo energetskih zalog, ki lahko vodi v pogin pred pomladjo);²⁴
 - svetlobno onesnaževanje.²⁴

OPAZOVANJE IN SPREMLJANJE

- Pri opazovanju in spremeljanju populacij je treba upoštevati:
 - opazovanje in štetje potekata v prezimovališčih in kotičeh;²⁴
 - v obdobju prvih 10 let je na izbranih lokacijah potrebno mesečno opazovanje;²⁴
 - detektibilnost vrste v zavetiščih je velika, zato je preštevanje na stalnih lokacijah učinkovito.²⁴
- Pri spremeljanju habitatov je treba:

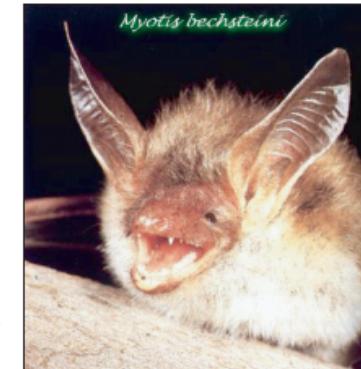
VRSTE NATURA 2000 V GOZDU

49

- začnavati morebitne posege v znana zatočišča;
- spremljati ustreznost zgradbe gozda in gozdnate krajine.

USMERITVE

- Zlasti v Natura 2000 območjih, ki so namenjena ohranjanju te vrste, je treba:
 - ohranjati pestro sonaravno sestavo in zgradbo gozdov;
 - vzdrževati mozaičnost gozdnih ekosistemov (vsaj 10% jas in zgodnjih sukcesijskih stadijev ter 10% starejših sestojev);²⁴
 - omejiti uporabo insekticidov, v gozdovih pa jo povsem opustiti;
 - ohranjati mlake in druge vodne površine, kjer se lahko netopirji napajajo;²⁵
 - vzdrževati gozdní rob in pasove gozdnega drevja v odprtih krajini, ki imajo poleg prehranjevalnega tudi orientacijski pomen;²⁵
 - preprečevati vznemirjanje v zatočiščih.²⁴
- Vrsto navajamo v načrtih za gospodarjenje z gozdovi zlasti ob usmeritvah za sonaravno in pestro zgradbo gozda, posebno pozornost namenjamo varstvu zatočišč v gozdnem prostoru.

Slika: <http://www.geocities.com/.../8769/lista-roja/1008.htm>

- Naravna poletna zatočišča so drevesna dupla, kjer so tudi kotiča.²⁴
- Zimska zatočišča so v stavbah, jamah, umetnih rovih s temperaturo 3–7°C in z visoko zračno vlogo.²⁴
- Prehranjevalni habitat je strukturno bogat gozd z razvito grmovno plasto.²⁴
- Prehranjuje se pretežno z nočnimi metulji, košeninarji in hrošči.²⁴

RAZŠIRJENOST

- Vrsta je razširjena v srednji in južni Evropi, Mali Aziji, na Kavkazu in v severnem Iranu.²⁴
- V Sloveniji je pogost v dinarskih bukovo jelovih gozdovih (Kočevski Rogi), pojavlja se tudi v alpskem, preddinarskem in submediterranskem fitogeografskem območju. Višinski razpon najdišč je 300-900 m nad morjem.²⁴

OGROŽENOST

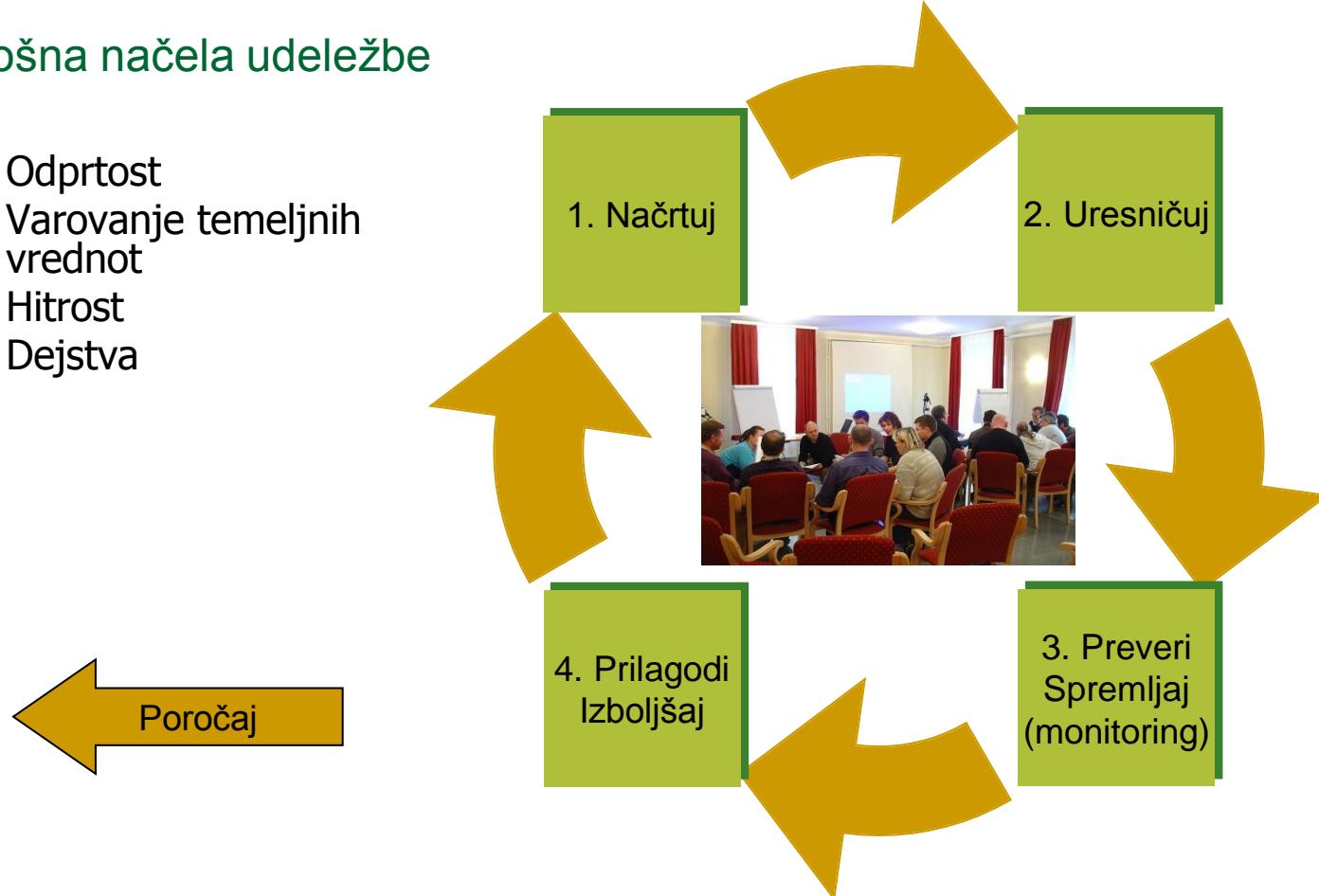
- Ogrožajo ga zlasti:

A. Golob

Načrtovalski proces za večnamensko gozdarstvo

Splošna načela udeležbe

- Odprtost
- Varovanje temeljnih vrednot
- Hitrost
- Dejstva

Vloga gozdov pri kroženju ogljika in podnebnih spremembah

Forest Carbon Store:

Before man's impact: 825 Gt

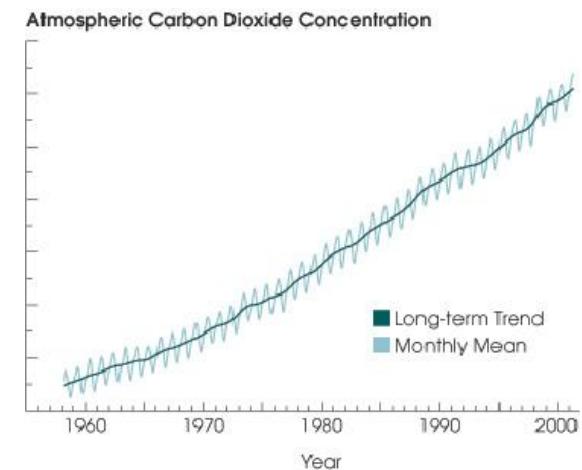
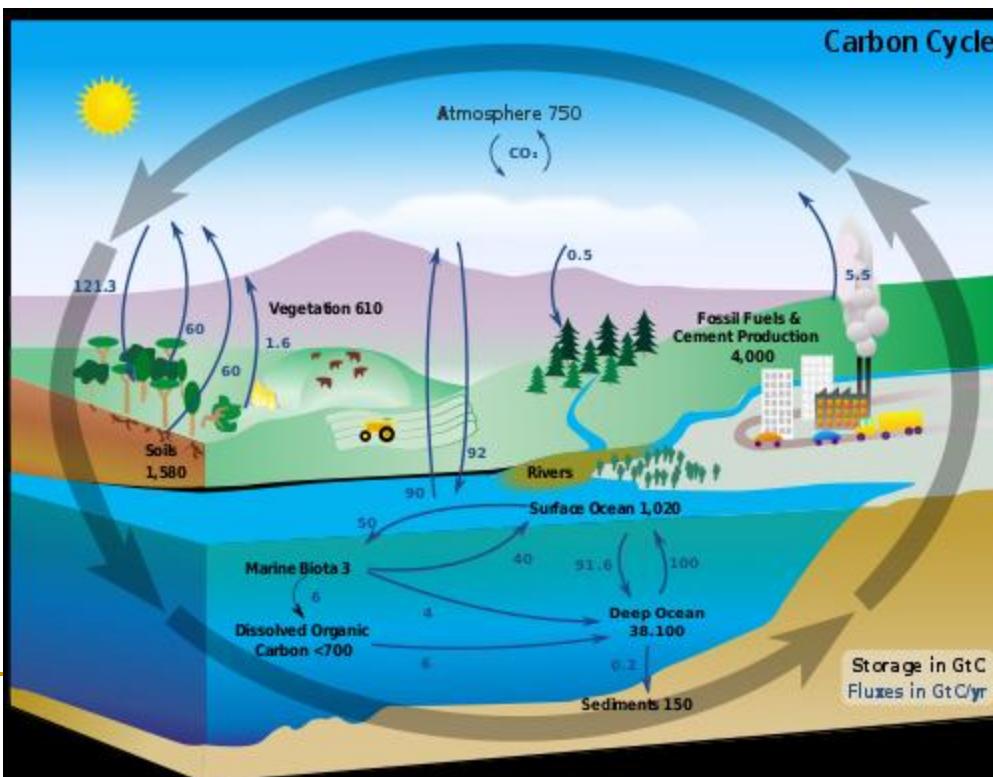
Present: 321 Gt

Today's emissions
from deforestation:
1,6-5,9 Gt annually

Fossil Fuel Deposits:

4000 Gt

Atmosphere Carbon Store:
1700: 578 Gt
1999: 766 Gt

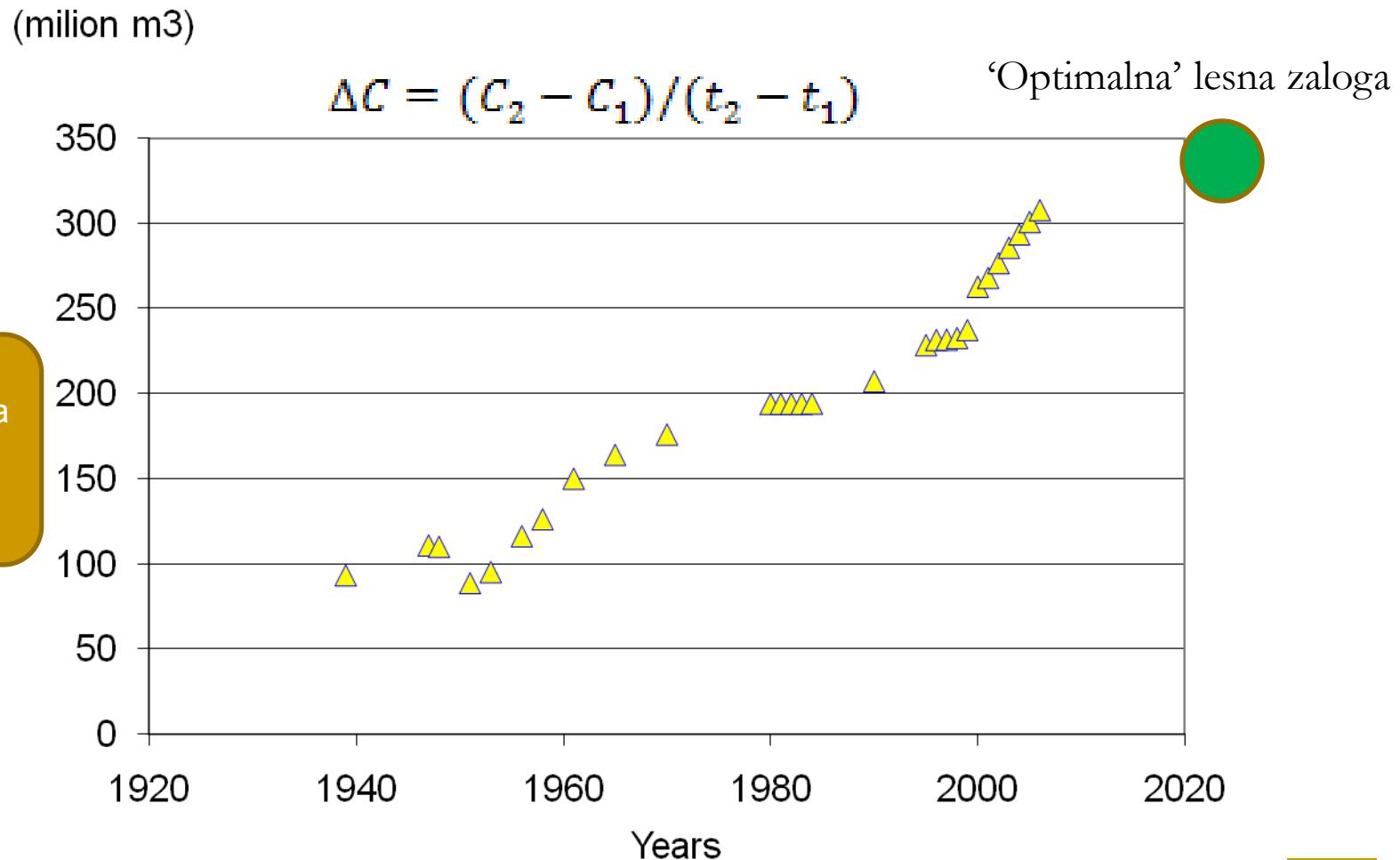
Forest related climate change mitigation potential (goals):

Stop deforestation and forest degradation

Restore and enhance forest resources applying SFM

Use wood as energy source and raw material to save fossil fuels

Kako dolgo lahko slovenski gozdovi še odvzemajo ogljik iz atmosfere?

Vir: (Bončina 2007)

Možne strategije blaženja podnebja

1. Forests (and wood products) as carbon sinks

- 1 m³ of conifer wood increment = 0,83 t of sequestered CO₂
- 1 m³ of broadleaf wood increment = 1,03 t of sequestered CO₂

2. Fossil fuels carbon substitution effects:

A. wood products (energy wood) and recovered wood as energy sources

- 1 m³ of wood used for energy instead of oil saves 1 t of CO₂

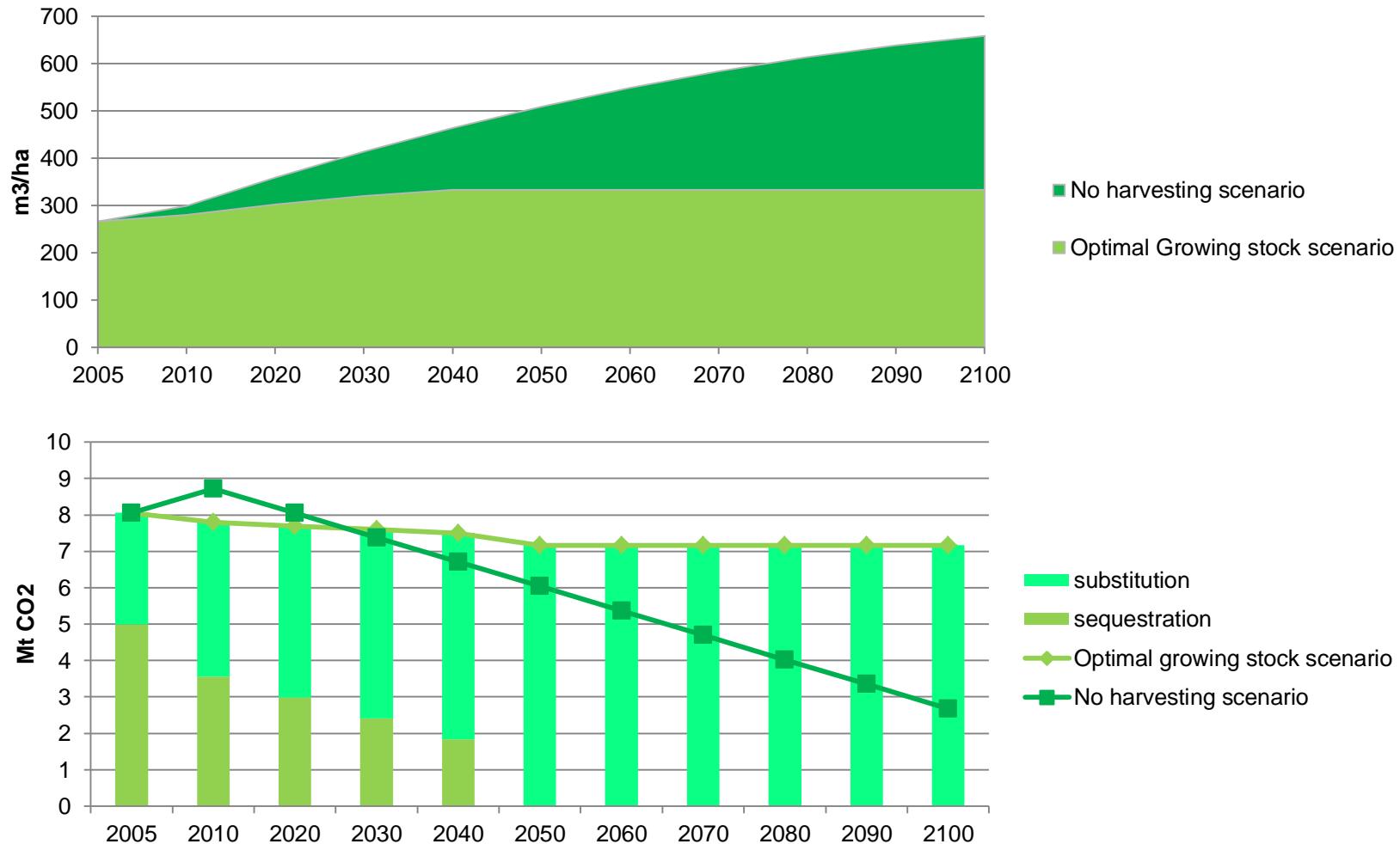

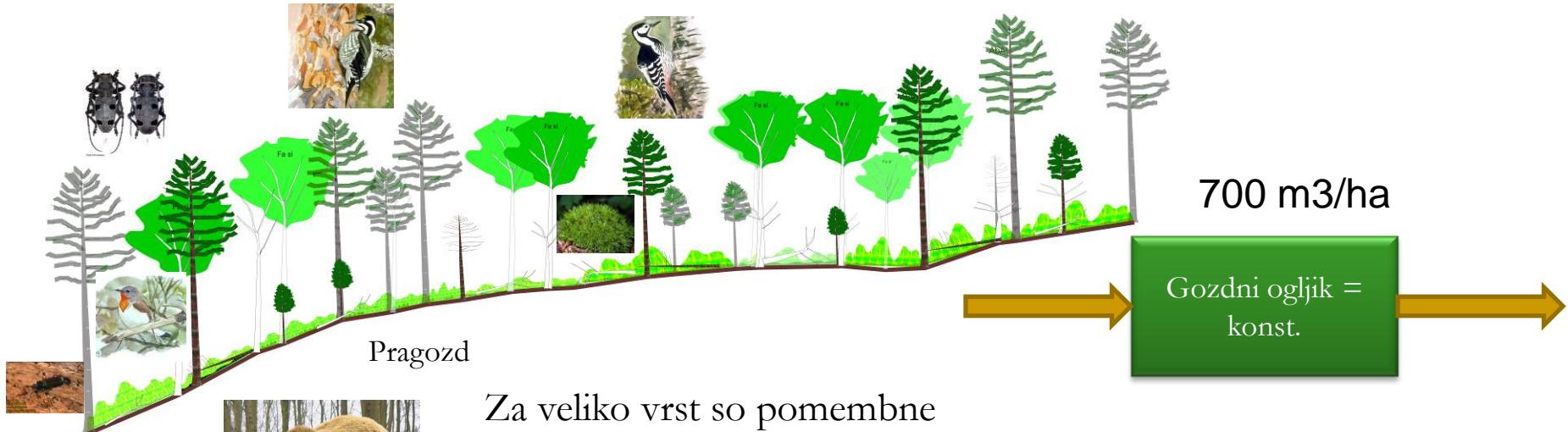
B. energy savings by using wood instead of other materials

- 1 m³ of sawn timber used instead of heavy concrete = 1,013 t of CO₂ savings
- 1 m³ of sawn timber used instead of red bricks = 0,922 t of CO₂ savings

Primerjava strategij prispevka gospodarjenja z gozdovi blaženju podnebnih sprememb – primer iz Slovenije

Pragozd

Za veliko vrst so pomembne raznolike strukture in večje vrzeli, za nekatere pa tudi sklenjeni stari sestoji.

Gospodarjen gozd

- Posledice za prirastek?
- Posledice za kakovost sortimentov?
- Posledice za stroške proizvodnje?

300 m³/ha

75% of increment

Gozdni ogljik

Gozdni ogljik

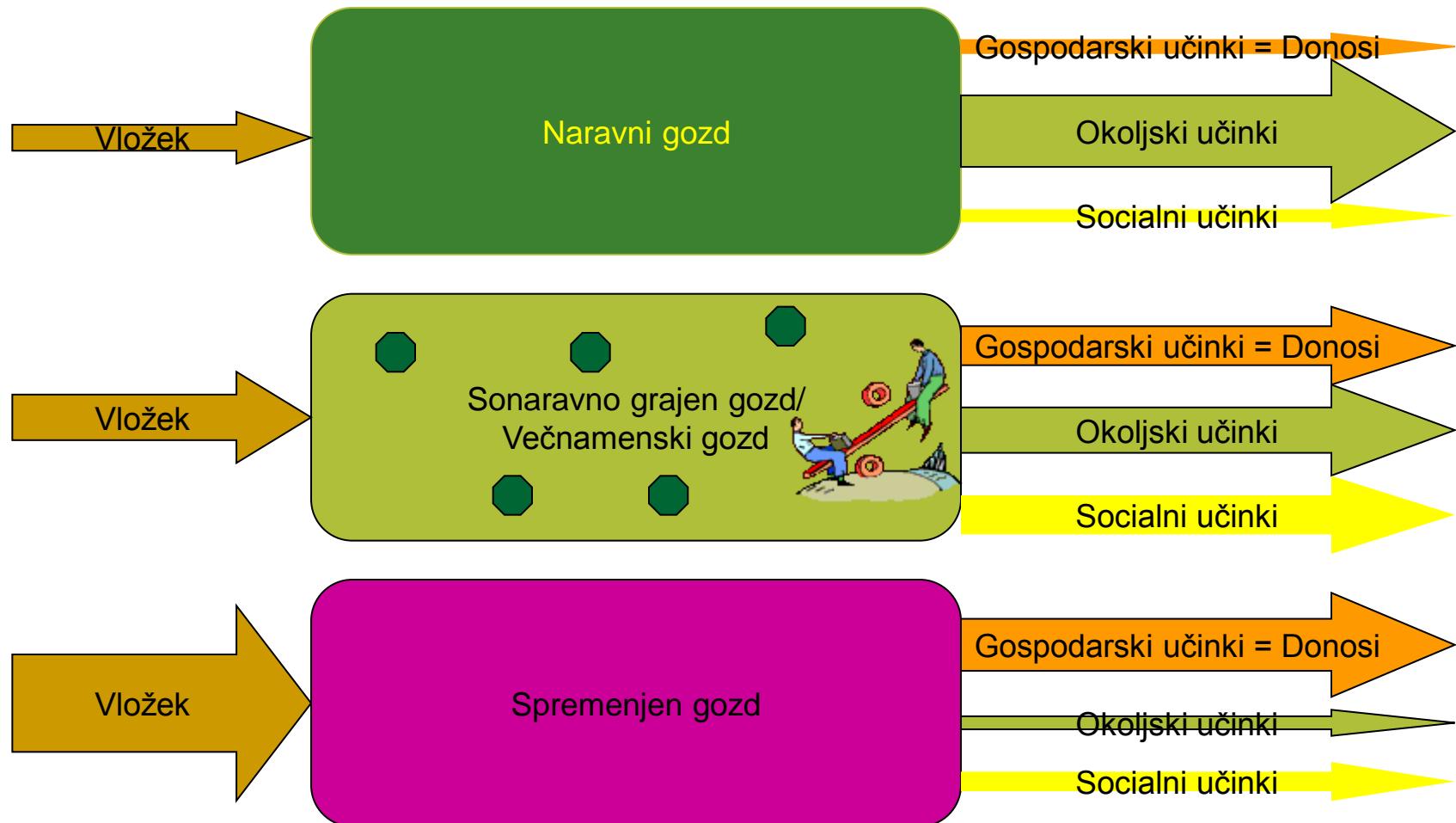
330 - 360 m³/ha

Biotska raznovrstnost v pragozdu in preoblikovanem naravnem gozdu

Slovensko gozdarstvo pred izzivi 21. stoletja

1. Aktiviranje gospodarjenja
2. Zagotavljanje zdravja in stabilnosti gozdov
3. Ohranjanje biotske raznovrstnosti gozdov
4. Izboljšanje konkurenčnosti gozdarskega sektorja
5. Trženje nelesnih gozdnih dobrin

Učinki gozdov glede na stopnjo naravnosti

Hvala!